

Aino-Kaisa Pekonen vas ym.

Keskustelualoite eläkeläisten köyhyydestä

Eduskunnan puhemiehelle

Suomessa on puolitoista miljoonaa eläkeläistä, joista iso osa sinnittelee tulojen riittävyyden kanssa. Melkein kaksi kolmasosaa heistä saa eläkettä alle 1 500 euroa kuussa. Reilut 100 000 eläkeläistä on pelkän kansaneläkkeen varassa, ja yli kolmannes eläkeläisistä saa kansaneläkettä pienen työeläkkeen lisäksi. Eläkeläisten köyhyys on yleisintä vanhimmissa ikäluokissa ja erityisesti iäkkäiden naisten keskuudessa. Naisten pienemmät eläkkeet johtuvat työmarkkinoilla vallitsevasta epätasa-arvosta ja lyhyemmistä työurista.

Sipilän hallituksen päätösten seurauksena lähes kaikkien eläkkeiden ostovoima on heikentynyt. Eniten häviävät ne, joiden eläke on alle tuhat euroa kuukaudessa. Heitä on noin 340 000. Esimerkiksi takuueläke laski vuonna 2017 indeksileikkauksen seurauksena 767 eurosta 760 euroon, mikä tarkoitti 1,9 prosentin heikennystä ostovoimaan. Samalla eläkeläisten toimeentuloon vaikuttavat asumisen hinta, lääke- ja matkakorvausten taso sekä sosiaali- ja terveydenhuollon askasmaksut. Sipilän hallitus on muun muassa leikannut lääke- ja matkakorvauksista ja korottanut palvelumaksuja. Tämä vaikeuttaa etenkin paljon sairastavien vanhuuseläkkeen saajien asemaa.

Samaan aikaan kun eläkeläisten köyhyydestä on tullut yhä vakavampi ongelma, on erittäin suurituloisten eläkeläisten joukko kasvanut. Tämä eläkeläisten lisääntyvä eriarvoisuus tulisi huomioida eläkejärjestelmää uudistettaessa. Viimeaikaisessa eläkeindeksejä koskevassa keskustelussa on jäänyt vähälle huomiolle se, että suurin hyöty palkkaindeksin mahdollisesta noususta menisi nimenomaan suurten työeläkkeiden saajille, kun taas pieniin eläkkeisiin sen vaikutus olisi pieni tai olematon. Kansaneläke ja takuueläke eivät ole sidottuja palkkaindeksiin, vaan kuluttajahintaindeksiin.

Palkkatyösuhteen ulkopuolella tapahtuva työ on 2000-luvulla lisääntynyt voimakkaasti, ja tämän trendin on syytä olettaa voimistuvan. Eläkejärjestelmä ei ole pysynyt muutoksen mukana, vaan perustuu edelleen ajatukseen kokoaikaisesta palkkatyösuhteesta. Itsensätyöllistäjät kuuluvat tällä hetkellä pääsääntöisesti yrittäjien eläkevakuutuksen (yel) piiriin. Alivakuuttaminen on itsensätyöllistäjien ja pienyrittäjien keskuudessa yleistä tekijöiden pienien tulojen ja yel-maksujen suuruuden vuoksi.

Suomi on valinnan edessä. Eläkeläisten köyhyyden kasvua ei tule hyväksyä, ja uhkaava eriarvoistumiskehitys on torjuttava. Tehokas keino puuttua välittömästi eläkeläisten köyhyyteen olisi reilu tasokorotus kansan- ja takuueläkkeisiin. Asumisen hinta ja terveysmenot on huomioitava. Tarvitaan myös kaukonäköisyyttä. Ellei itsensätyöllistäjien eläketurvaa paranneta, tulevat monet tämän päivän itsensätyöllistäjät olemaan huomisen eläkeläisköyhälistöä. Hallituksen tulisi siksi

Keskustelualoite KA 2/2017 vp

ryhtyä valmistelemaan toimenpiteitä, jotka parantavat itsensätyöllistäjien eläketurvaa ja huomioivat nykyistä paremmin työn rakenteelliset muutokset eläkejärjestelmän tulevaisuuden suunnittelussa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta käy ajankohtaiskeskustelun eläkeläisten köyhyydestä ja toimenpiteistä sen vähentämiseksi.

Helsingissä 14.3.2017

Aino-Kaisa Pekonen vas
Li Andersson vas
Matti Semi vas
Annika Lapintie vas
Kari Uotila vas
Jari Myllykoski vas
Markus Mustajärvi vas
Hanna Sarkkinen vas
Paavo Arhinmäki vas
Silvia Modig vas
Anna Kontula vas